

КОНЦЕПЦІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ ДО РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОБМЕЖЕНИМИ ФІЗИЧНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

3. Rajhlina, E.L. & Jurchik, N.N. (2016). *Obraz uchitelja v russskom kinematografe* [Teacher's image in Russian cinema]. *Molodoy uchenyj*, no.13.2, pp. 60–62. [in Russian].

4. Sobkin, V.S. & Markina, O.S. (2010). *Film "Chuchelo" glazami sovremennyh shkolnikov. Trudy po sociologii obrazovanija* [Film "Scarecrow" in the eyes of modern schoolchildren. Works in educational sociology]. Vol. XIV. Vol. XXV. Moscow: Institut sociologii obrazovanija RAO, 152 p. [in Russian].

5. Khakimova, G. G. *Urok-konferentsiya po knige*

V. Zheleznikova "Chuchelo": "Uroki zhizni, uroki dobroty" [Lesson-conference on the book of Vladimir Zheleznikov "Scarecrow": Lessons of life, lessons of kindness]. Available at <http://festival.1september.ru/articles/518740/> [in Russian].

6. Chimbur, L. S. (2015). *Povest V. Zheleznikova "Chuchelo" na urokah russkogo jazyka i literatury* [Novel "Scarecrow" by V. Zheleznikov at the lessons of Russian language and literature]. *Molodoy uchenyj*, no.22.1, pp. 209–211. [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 26.10.2017

УДК 378.016:376

Юрій Долинний, кандидат педагогічних наук, доцент,
докторант кафедри педагогіки і методики технологічної освіти
Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженка

КОНЦЕПЦІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ ДО РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОБМЕЖЕНИМИ ФІЗИЧНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Розглядається зміст концепції підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями. Якісна система вищої освіти; знання майбутніми фахівцями з фізичного виховання та спорту фізіологічних і психолого-педагогічних особливостей дітей з фізичними обмеженнями в розвитку; вдосконалення державної професійної освіти, законодавчо-нормативної бази України, є складовими концепції професійної підготовки майбутніми фахівцями з фізичного виховання та спорту до реабілітаційної роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями.

Ключові слова: концепція, реабілітація, дитина, обмеження в розвитку, фізичне виховання, професійна підготовка.

Лит. 8.

Юрій Долинний, кандидат педагогических наук, доцент,
докторант кафедры педагогики и методики технологической науки
Глуховского национального педагогического университета имени А. Довженка

КОНЦЕПЦИЯ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ФИЗИЧЕСКОМУ ВОСПИТАНИЮ И СПОРТУ К РЕАБИЛИТАЦИОННОЙ РАБОТЕ С ДЕТЬМИ С ОГРАНИЧЕННЫМИ ФИЗИЧЕСКИМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ

Рассматривается содержание концепции подготовки будущих специалистов по физическому воспитанию и спорту к реабилитационной работе с детьми с ограниченными физическими возможностями. Качественная система высшего образования; знание будущими специалистами по физическому воспитанию и спорту физиологических и психолого-педагогических особенностей детей с физическими нарушениями в развитии; совершенствование государственного профессионального образования, законодательно-нормативной базы Украины, являются составляющими концепции профессиональной подготовки будущих специалистов по физическому воспитанию и спорту к реабилитационной работе с детьми с ограниченными физическими возможностями.

Ключевые слова: концепция, реабилитация, ребенок, ограничение в развитии, физическое воспитание, профессиональная подготовка.

Yriy Dolynnyy, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor,
Doctoral Student of the Pedagogics and Method of Technological Science Department
Hlukhiv Oleksander Dozhenko National Pedagogical University

THE CONCEPTION OF PREPARATION OF FUTURE SPECIALISTS ON PHYSICAL EDUCATION AND SPORT TO REHABILITATION WORK WITH CHILDREN WITH THE LIMIT PHYSICAL POSSIBILITIES

The maintenance of conception of preparation of future specialists on physical education and sport to

КОНЦЕПЦІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ ДО РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОБМЕЖЕНИМИ ФІЗИЧНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

rehabilitation work with children with the limit physical possibilities is examined. The quality system of higher education; knowledge of future specialists on physical education and sport of physiological and psychology-pedagogics features of children with physical violations in development; the perfection of state trade education, legislatively-normative base of Ukraine, conceptions of professional preparation of future specialists are making on physical education and sport to rehabilitation work with children with limit physical possibilities.

A demand of the rehabilitation work of specialists on physical education of sport needs the increasing of level of educational process of preparation of future specialists of rehabilitations, the development of methodology and model of specialist requires taking into account the different paradigms of education, the development of new theoretical approaches, in relation to the vital functions of children with the limit physical possibilities. Therefore, the preparation of future specialists on physical education and sport to rehabilitation work with children on the modern stage of development of rehabilitation work examined as pedagogical problem.

The quality system of higher education; the knowledge of future specialists on physical education and sport of physiology and psychologist of pedagogical features of children with physical limitations in development; the perfections of state trade education, legislatively-normative base of Ukraine, are the constituents of conception of professional preparation by future specialists on physical education and sport to rehabilitation work with children with the limit physical possibilities.

Keywords: *conception, rehabilitation, a child, the limitation of development, the physical education, the professional preparation.*

Постановка науково-практичної проблеми. Сучасний розвиток промислової діяльності, політичні, економічні перетворення, екологічний стан, який постійно погіршується, особливим чином впливають на здоров'я кожної людини, а особливо дітей і молоді.

Здоров'я населення України в останнє десятиліття має стійку тенденцію до погіршення. В останні роки значно зростає кількість дітей з обмеженими фізичними можливостями, які впродовж усього життя потребують державної допомоги [1].

Процес становлення нашої держави, демократичний розвиток суспільства, соціальна політика України вимагає переходу до нового типу гуманістично-інноваційної фізкультурної освіти, яка здійснюється на основі впровадження нового змісту, форм, методів навчання, підвищення якості професійної підготовки, розвитку професійно значущих якостей майбутнього фахівця з фізичного виховання та спорту, що відповідають вимогам сучасної реабілітаційної роботи з дітьми.

Отже, якісна професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту є актуальною проблемою сучасності.

Актуальність і новизна дослідження. Життєвий досвід, практика фізичного виховання та спорту сприяють комплексній реалізації проблеми реабілітації дітей з обмеженими фізичними можливостями, освіти, виховання, формуванню позитивного морального та психофізичного клімату в суспільстві.

Актуальною проблемою сучасної педагогічної теорії і практики є процеси професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи з

дітьми з обмеженими фізичними можливостями у вищій школі. Підвищена увага до цього питання великої кількості педагогів, психологів, соціологів зумовлена тим, що діти з обмеженими фізичними можливостями в сучасному демократичному суспільстві не мають права залишатися на узбіччі соціально-культурних процесів, системи людських взаємин і цінностей. Ці діти мають такі ж права, як і здорові: їм необхідно повноцінно навчатися, отримувати загальну освіту та в майбутньому приносити користь суспільству та державі.

Зв'язок теми статті з важливими науково-практичними завданнями. Тема дослідження включена до плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки і методики технологічної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Аналіз останніх публікацій за темою дослідження. Аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців розглядали Ю.Д. Бойчук, О.А. Дубасенюк, М.Б. Євтух, В.І. Наумчук, В.В. Ягупов й інші. Професійну підготовку майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту у своїх роботах висвітлювали Т.М. Бугеря, Л.Б. Волошко, А.М. Герцик, М.В. Дутчак, Р.П. Карпюк, Т.Ю. Круцевич, Р.В. Клопов, А.П. Конох, О.С. Куц, В.М. Платонов, Є.Н. Приступа, Л.П. Суценко, О.В. Тимошенко, Б.М. Шиян, Ю.М. Шкретій.

Реалізацію принципу неперервності професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту досліджували С.У. Гончаренко, І.А. Зязюн, С.О. Сисоєва, В.О. Кукса, Л.П. Суценко й інші. Проблему дітей з обмеженими фізичними можливостями та корекційну роботу з такими дітьми розглядали І.Д. Бех, В.І. Бондар, В.В. Засенко, Д.В. Лубовський, О.В. Гузій, О.С. Куц, Є.М. Мастюкова,

КОНЦЕПЦІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ ДО РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОБМЕЖЕНИМИ ФІЗИЧНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Г.М. Мерсіянова, В.М. Синьов, Є.Ф. Соботович, Л.В. Фомічова, О.П. Хохліна, М.Д. Ярмаченко.

Особливості реабілітаційної роботи засобами фізичної реабілітації з людьми, що мають обмеження в розвитку, досліджували І.М. Башкін, Т.В. Бойчук, О.М. Вацеба, А.С. Вовканич, Т.В. Д'яченко, Ю.О. Ляной, О.К. Марченко, В.М. Мухін.

Особливості навчання та майбутньої життєдіяльності дітей з обмеженими можливостями опрацьовували І.В. Дмитрієва, В.В. Золотоверх, С.Ю. Конопляста, В.І. Ляшенко, В.А. Липа, Н.О. Мирошніченко, Л.К. Одинченко, В.В. Тарасун, Д.І. Шульженко.

Мета статті. Розглянути зміст концепції підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями.

Викладення основного матеріалу. Сучасний науково-технічний прогрес, міжнародні внутрішні та зовнішні війни, природні катаклізми стрімко погіршують стан здоров'я людини, викликають професійні захворювання, поширюють травматичні ситуації, призводять до інвалідності та психофізичних відхилень у стані здоров'я людини. Таке розповсюдження негативних світових тенденцій потребує відновлення або поліпшення психофізичного стану людей. Звідси Україні потрібні кваліфіковано підготовлені фахівців з фізичного виховання і спорту, здатні розробляти й реалізовувати сучасні комплексні оздоровчо-реабілітаційні технології в лікувально-профілактичних, санаторно-курортних і спортивно-оздоровчих закладах.

Сьогодні в Україні відчутний дефіцит висококваліфікованих фахівців-реабілітологів з фізичного виховання і спорту. У зв'язку з цим Міністерство молоді та спорту в 1993 році запропонувало організувати напрям підготовки 0102 – “Фізичне виховання і спорт”, спеціальність “Фізична реабілітація”, кваліфікація 6.010200 – “Бакалавр фізичної реабілітації”, “Викладач фізичної культури і спорту”. Починаючи з 2007 р., було розширено напрям підготовки 0102 “Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини” освітньо-кваліфікаційного рівня 6.010203 – бакалавр, 7.0410202 – спеціаліст, без зазначення. З 2011 р. напрям підготовки перетворено на галузь знань 0102 “Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини”, напрям підготовки – 6.01203 “Здоров'я людини”, спеціальність – 7.01020302 “Фізична реабілітація”. У 2016 р. вектор розвитку спеціальності змінився на галузь знань 22 “Охорона здоров'я”, напрям підготовки – “бакалавр (магістр) з фізичної терапії, ерготерапії,

фахівець з фізичної реабілітації”, спеціальність – 227 “Фізична терапія, ерготерапія”.

Попит на реабілітаційну роботу фахівців з фізичного виховання і спорту потребує підвищення рівня освітнього процесу підготовки майбутніх фахівців-реабілітологів, розроблення методології та моделі фахівця вимагає врахування різних парадигм освіти, розроблення нових теоретичних підходів, щодо життєдіяльності дітей з обмеженими фізичними можливостями. Тому підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи з дітьми на сучасному етапі розвитку реабілітаційної роботи розглядається як педагогічна проблема.

В.О. Зюзін, Т.М. Зінченко вказують на те, що підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи є проблемою державної ваги для кожної цивілізованої країни. Останнє впливає з самого трактування поняття “фізична реабілітація” як процесу відновлення частково чи повністю втрачених функцій організму людини з обмеженими фізичними можливостями засобами фізичного виховання і спорту, є одним з основних і дієво впливає саме на рухову сферу дитини з обмеженими фізичними можливостями.

Проведений аналіз літературних джерел (Н.О. Белікова, Т.В. Бойчук, Т.В. Д'яченко, Ю.Д. Железняк, Т.М. Зінченко, В.О. Зюзін, С.М. Казакова, Е.А. Казаков, В.О. Кукса, Л.І. Лубишева, В.А. Магін О.І. Міхеєнко, О.Б. Павлик, Л.П. Сущенко) у напрямі професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної діяльності вказують на необхідність науково обгрунтованої організації процесу освіти й досвіду передових країн і регіональних особливостей нашої держави, підтверджують доцільність обговорення професійної діяльності як педагогічної проблеми на різних рівнях.

На думку Ю.Д. Железняка, реабілітація дітей з обмеженими фізичними можливостями пред'являє особливі вимоги до рівня професіоналізму майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту. Цілком зрозуміло, наскільки важливий високий професіоналізм педагога і наскільки небезпечний його непрофесіоналізм у роботі з дітьми з вадами в розвитку.

Зважаючи на всі вимоги, що висуваються до знань і умінь майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи, виникають проблеми, які постають перед вишівською освітою підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до

КОНЦЕПЦІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ ДО РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОБМЕЖЕНИМИ ФІЗИЧНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

професійної діяльності: на перший план виходять ціннісні відносини освіти і науки, насамперед, їх роль для людини, їх призначення в його життєдіяльності, їх функції в розвитку дитини [2].

Система організованого навчання покликана озброїти студентів не тільки знаннями у певній галузі, але і перш за все має навчати способам ефективного засвоєння знань та їх використання у практичній діяльності. Особливо важливим є завдання скорочення часу адаптації майбутнього фахівця до умов майбутньої професійної діяльності. Аналіз літератури показує, що для ефективного формування умінь у навчальному процесі вишів України можна досягти за рахунок удосконалення системи методів і засобів навчання.

Концептуальні основи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту щодо реабілітаційної роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями передбачають, перш за все якісну систему вищої освіти, яка відповідає вимогам сучасної професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, фізичної реабілітації.

Якісна система вищої освіти на сьогодні визначає такі пріоритетні напрями сучасної професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, фізичної реабілітації:

а) створення загальної державної базової програми попереднього професійно-психологічного відбору майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, фізичної реабілітації, який дозволить би виявити їх вроджену схильність до роботи з людьми з обмеженими фізичними можливостями;

б) удосконалення системи вищої освіти, яка займається напрямком підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи з людьми з обмеженими фізичними можливостями, тренерів інваспорту, науковців;

в) затвердження штатних посад спеціалістів з фізичної терапії, ерготерапії, фізичної реабілітації та тренерів з параолімпійських видів спорту у лікувальних і санаторно-курортних закладах, спортивних клубах, школах різного типу, товариствах, закладах освіти;

г) створення системи спеціалізованих обласних центрів фізичної реабілітації, таборів активної фізичної реабілітації та їх відділень у районах;

д) на базі загальноосвітніх установ, дитячих закладів, центрів “Інваспорту” відкриття реабілітаційних центрів для дітей з обмеженими фізичними можливостями;

е) створення науково-дослідницьких центрів і

наукових лабораторій з проблем фізичної реабілітації дітей з обмеженими фізичними можливостями, організація і проведення наукових семінарів, конференцій, симпозіумів і конгресів, публікація науково-методичних видань з цього напрямку роботи [3].

Якісна система вищої освіти, яка відповідає вимогам сучасної професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, фізичної реабілітації неможлива без вирішення таких проблем:

1) встановлення логічного взаємозв'язку між окремими фактами, гіпотезами, ідеями та теоріями, що стосуються фізичної реабілітації, зведення результатів до стрункої класифікаційної системи;

2) необхідності окреслити коло наукових предметів і теорій, які допоможуть сконструювати модель фізичної реабілітації;

3) розроблення категорійно-понятійного апарату фізичної реабілітації (створення фізично-реабілітаційного тезаурусу);

4) розроблення професійно орієнтованої програми підготовки фахівців з фізичної реабілітації [2, 58; 8, 61 – 66].

Основна увага у системі вищої освіти при сучасній професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, фізичної реабілітації приділяється вивченню спеціальних дисциплін, ґрунтовні знання з яких будуть міцним фундаментом для формування майбутнього високоякісного фахівця реабілітолога [6].

У лекційному курсі дисциплін системи вищої освіти що вивчаються, викладаються питання загальних основ етіопатогенезу, клінічних симптомів і синдромів захворювань і пошкоджень внутрішніх органів, нервової, ендокринної, сечостатевої систем, опорно-рухового апарату; розкривається роль ЛФК, масажу, фізичних факторів у комплексній реабілітації людей з обмеженими фізичними можливостями; пояснюються механізми лікувальної дії фізичних вправ і масажу на організм осіб, які займаються ЛФК; обґрунтовуються особливості методик лікувальної гімнастики, масажу, фізіопроцедур у залежності від характеру перебігу захворювання, періоду або стадії захворювання або пошкодження, рухового режиму та загального стану людей з обмеженими фізичними можливостями.

На протязі навчання майбутні фахівці з фізичної терапії, ерготерапії, фізичної реабілітації вдосконалюють знання з теоретичних аспектів фізичної реабілітації, вивчають основи мануальної корекції, психопрофілактики та психокорекції, фітотерапії, дієтотерапії, основ протезування,

КОНЦЕПЦІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ ДО РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОБМЕЖЕНИМИ ФІЗИЧНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

сучасні засоби відновлювання у спорті, проводять науково-дослідну роботу, яка знаходить відображення у магістерських роботах [6].

Таким чином, якісна система вищої освіти в напрямку фізичної реабілітації людей з обмеженими фізичними можливостями значно розширює межі у методах, засобах і напрямках реабілітації. У співпраці з лікарями та працівниками соціальних служб фахівці з фізичної терапії, ерготерапії, фізичної реабілітації закладають основи національної системи фізичної реабілітації людей з обмеженими фізичними можливостями.

Концептуальні основи підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації з дітьми з обмеженими фізичними можливостями передбачають, крім якісної системи вищої освіти, глибоке знання фізіологічних і психолого-педагогічних особливостей дітей з фізичними обмеженнями в розвитку.

В.М. Оржеховська констатує, що на думку медиків і педагогів, основи здоров'я закладаються в ранньому дитинстві. У шкільні роки дитина з обмеженими фізичними можливостями за допомогою фахівців різного профілю має якнайбільш ретельно виправити свої недоліки у стані здоров'я, якнайшвидше адаптуватись у соціальному середовищі, самовизначитись, стати більш сильною, міцною, витривалою [5, 29 – 31].

Майбутній фахівець з фізичної терапії, ерготерапії, фізичної реабілітації має знати:

1) сучасний стан питань етіології, патогенезу та клініки захворювань дітей з фізичними обмеженнями в розвитку;

2) особливості перебігу патологічних станів дітей під впливом занять з фізичної реабілітації;

3) клініко-фізіологічні механізми лікувальної дії фізичних вправ, масажу та фізіотерапевтичних процедур на організм дитини;

4) види реабілітації, захворювань і пошкоджень, завдання, засоби, форми та методи фізичної реабілітації дітей з фізичними обмеженнями в розвитку.

Фахівець з фізичної терапії, ерготерапії, фізичної реабілітації повинен вміти:

- визначати рівень фізичного розвитку, функціонального стану та фізичної підготовки дитини;

- визначати обсяг фізичного навантаження під час занять з лікувальної фізичної культури;

- проводити добір засобів і методів фізичної реабілітації з урахуванням діагнозу захворювання, стадії, функціонального стану кардіореспіраторної та нервово-м'язової систем, рівня фізичної підготовки й індивідуальних особливостей організму дитини;

- розробляти методики занять з лікувальної фізичної культури, масажу та проводити добір методик надання фізіотерапевтичних і мануальних процедур;

- складати плани занять з лікувальної фізичної культури та комплекси фізичних вправ;

- проводити заняття з лікувальної фізичної культури та надавати процедури масажу, фізіотерапевтичні процедури та володіти основними прийомами мануальної корекції; проводити лікарсько-педагогічні спостереження з метою оцінювання ефективності різних засобів фізичної реабілітації [8].

Особливості дітей з обмеженими фізичними можливостями в розвитку (порушенням слуху; зору; мови; опорно-рухового апарату; зі складним (комбінованим) дефектом, не пов'язаним з порушенням діяльності мозку) мають велику кількість фізіологічних і психолого-педагогічних особливостей при проведенні реабілітаційної роботи. Тому майбутній фахівець з фізичного виховання і спорту, який у майбутньому буде проводити з дітьми з обмеженими фізичними можливостями фізичну терапію, ерготерапію, фізичну реабілітацію повинен знати наступні особливості розвитку дітей з вадами в розвитку.

У дітей з порушенням слуху можуть бути порушені психічні функції (сприйняття, уваги, пам'яті, мислення, мовлення, емоцій, волі); порушення статодинамічних функцій; порушення сенсорних функцій (тобто слуху); можуть спостерігатися обмеження основних категорій життєдіяльності (здатність до навчання, трудової діяльності, до орієнтації, до спілкування й ін. [7].

Дітям з порушенням зору притаманний астеничний стан (низьке бажання гри, нервовим напруженням, підвищеною стомлюваністю). Такі діти відчувають постійну високу емоційну напругу, почуття дискомфорту, в окремих випадках можуть мати емоційні розлади, порушення балансу процесів збудження і гальмування в корі головного мозку.

У дітей з порушенням мови порушено формування всіх компонентів мовленнєвої діяльності: фонетика, фонематичні процеси (фонематичний слух, фонематичні сприйняття), лексика і граматики. У реабілітаційній роботі фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, фізичної реабілітації застосовується ігрова, музична та продуктивна діяльність, розвивається її регульовальна функція, що виражається у здатності діяти за правилами або інструкціями дорослого; використовується стимулювання мовленнєвої активності дитини, тренування дихальної та голосової систем.

КОНЦЕПЦІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ ДО РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОБМЕЖЕНИМИ ФІЗИЧНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Фізіологічні і психолого-педагогічні особливості дітей з порушенням опорно-рухового апарату мають такі рухові розлади та особливості: порушення м'язового тону, спастичність, ригідність (напруга тону м'язів-антагоністів і агоністів), гіпотонію м'язів кінцівок і тулуба, обмеження або неможливість довільних рухів (парези та паралічі), гіперкінези (мимовільні насильницькі рухи), синкінези (мимовільні спільні рухи, що супроводжуються виконанням активних довільних рухів), тремор пальців рук і мови, порушення рівноваги та координації рухів (атаксія), порушення м'язово-суглобового відчуття, почуття пози, положення власного тіла у просторі [4].

Особливості фізичної терапії, ерготерапії, фізичної реабілітації дітей, які мають складний (комбінований) дефект, не пов'язаний з порушенням діяльності мозку мають свої специфічні труднощі.

Концептуальні основи підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями, передбачають вдосконалення державної професійної освіти, законодавчо-нормативної бази України.

Вдосконалення державної професійної освіти неможливе без скоординованих дій різних державних структур і відомств, задачею яких має бути формування стратегії і тактики, організація і забезпечення заходів спрямованих на відновлення фізичних якостей організму, підвищення функціональних спроможностей, зміцнення здоров'я населення, технічне та кадрове забезпечення. Розроблення цих програм потребує знань особливостей організаційно-методологічних підходів, які повинні враховувати регіональні особливості формування сучасного суспільства у різних країнах. Впровадження таких програм неможливе без адекватного нормативно-правового, технічного і кадрового забезпечення [1; 7].

Нормативно-правову базу професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, фізичної реабілітації складають Закони України "Про освіту" (1991), "Про вищу освіту" (2002), "Про фізичну культуру і спорт" (2011), "Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки" (2007), Державна національна програма "Освіта" ("Україна XXI століття") (1993), Національна доктрина розвитку освіти (2002), Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту (2004). Крім того, державна стратегія оздоровчого напрямку населення викладена в нормативно-

правових документах, що регулюють розвиток сфери фізичного виховання, спорту й охорони здоров'я в Україні, зокрема у Цільовій комплексній програмі "Фізичне виховання – здоров'я нації" (1999 – 2005), Державній програмі розвитку фізичної культури і спорту на 2007 – 2011 роки (2006), Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2012 – 2016 роки (2011), Концепції Загальнодержавної програми "Здоров'я 2020: український вимір" на 2012 – 2020 роки (2011) [3].

У 1991 році Верховною Радою України був прийнятий закон "Про основи соціального захисту інвалідів" і відповідна державна програма. Почала зростати і розгалужуватись кількість організацій державного та недержавного спрямування, які переймаються проблемами людей з обмеженими фізичними можливостями.

За наведеними даними Л.А. Огорелкової (2000), в Україні нараховується близько 600 штатних фахівців з фізичної реабілітації, працюють 28 центрів "Інваспорту", 56 відділень регіональних центрів, переважно у великих містах та 16 областях, 48 фізкультурно-оздоровчих клубів інвалідів у 17 областях, 17 спеціалізованих дитячо-юнацьких реабілітаційних спортивних шкіл.

Україна з 2010 року розпочала активно реформувати програми підготовки магістрів у вищих навчальних закладах з напрямку фізичної реабілітації, на що були направлені відповідні накази та постанови.

10 лютого 2010 року вийшов наказ МОН №99 про Концепцію організації підготовки магістрів в Україні. Згідно з новою концепцією підготовки магістрів, термін навчання зростає до 1,5 років.

Пізніше МОН затвердило план дій на виконання Концепції підготовки магістрів в Україні на 2010 – 2012 роки (Наказ МОН №165 від 02.03.2010 р. "Про затвердження Програми організації підготовки магістрів в Україні") [6].

З 2017 року фізичних реабілітологів готують у галузі знань 22 "Охорона здоров'я" за напрямком підготовки "Бакалавр з фізичної терапії, ерготерапії, фахівець з фізичної реабілітації. Вчитель фізичної культури" або "Магістр з охорони здоров'я. Фахівець з фізичної реабілітації. Викладач фізичної культури" за спеціальністю 227 "Фізична терапія, ерготерапія".

Висновки. Якісна система вищої освіти; знання майбутніми фахівцями з фізичного виховання та спорту фізіологічних і психолого-педагогічних особливостей дітей з фізичними обмеженнями в розвитку; вдосконалення

КОНЦЕПЦІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ ДО РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОБМЕЖЕНИМИ ФІЗИЧНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

державної професійної освіти, законодавчо-нормативної бази України, є складовими концепції професійної підготовки майбутніми фахівцями з фізичного виховання та спорту до реабілітаційної роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями.

Концепція нашого дослідження заснована на розумінні процесу підготовки майбутніх фізичних терапевтів, ерготерапевтів, фізичних реабілітологів до реабілітаційної діяльності як складної динамічної системи, яка ґрунтується на комплексі теоретико-методологічних підходів і забезпечує формування компетентного фахівця нової генерації, підготовленого для здійснення реабілітаційної роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями та конкурентоздатного на ринку оздоровчо-реабілітаційних послуг.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белікова Н. О. *Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережувальної діяльності*. – Дисертація д-ра пед. наук: 13.00.04, Кабінет Міністрів України, Нац. Ун-т біоресурсів і природокористування України. – К., 2012. – 450 с.

2. Гаврилов А. С. *Підходи до проектування моделі фахівця з фізичної реабілітації* / А. С. Гаврилов // *Тези доповідей міжнародної науково-методичної конференції "Наука. Олімпізм. Здоров'я. Реабілітація."* – Луганськ: Знання, 2003. – С. 58 – 61.

3. Гайволя, Р. Ю. *До питання професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання* / Р. Ю. Гайволя // *Молодіжний науковий вісник: Фізичне виховання і спорт: зб. наук. пр. / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки*. – Луцьк, 2007. – С. 3–7.

4. Левченко, І.Ю. *Технології навчання і виховання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату* / І.Ю. Левченко, О.Г. Приходько – М.: Академія, 2001.

5. Оржеховська В. М. *Здоров'язбережувальне навчання і виховання: проблеми, пошук* / В.М. Оржеховська // *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя: Психолого-педагогічні науки*. – 2011. – № 4. – С. 29–31.

6. Пешкова О.В. *Вступ до спеціальності (Фізична реабілітація): [навчальний посібник]* / О.В. Пешкова. – Харків, 2007. – 147 с.

7. Попов С. Н. *Физическая реабилитация* / С. Н. Попов. – Ростов н/Д.: Феникс, 2006. – 608 с.

8. Прихода І. В. *Організаційно-методологічні підходи до професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації в Україні* / І. В. Прихода // *Проблеми сучасної педагогічної освіти*. – 2007. – Вип. 15, Ч. 1. – С. 60 – 66.

REFERENCES

1. Bielikova, N. O. (2012). *Teoretychni i metodychni zasady pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoi reabilitatsii do zdoroviazberezhualnoi diialnosti* [Theoretical and methodical principles of preparation of future specialists are on a physical rehabilitation to health of maintenance activity]. *Doctor's thesis*. Cabinet Ukraine, National University of bio resources and by nature to use of Ukraine. Kyiv, 450 p. [in Ukrainian].

2. Havrylov, A. S. (2003). *Pidkhody do proektuvannia modeli fakhivtsia z fizychnoi reabilitatsii* [Going is near planning of model of specialist on a physical rehabilitation]. *Tezy dopovidei mizhnarodnoi naukovo-metodychnoi konferentsii "Nauka. Olimpizm. Zdorovia. Reabilitatsiia."* – Abstracts of Papers international scientifically methodical conferences "Science. Olimpizm. Health. Rehabilitation". (pp.58–61). Luhansk: Znannya. [in Ukrainian].

3. Haivolia, R. Yu. (2007). *Do pytannia profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv fizychnoho vykhovannia* [To the question of professional preparation of future specialists of physical education]. *Youth scientific announcer: Physical education and sport: collection of scientific lab ours of Volininskiy is a National University after named Lesya Ukrainka*. Lutsk, pp. 3–7. [in Ukrainian].

4. Levchenko, I. Iu. & Prykhodko, O. H. (2001). *Tekhnologii navchannia i vykhovannia ditei z porushenniamy oporno-rukhovoho aparatu* [Technologies of studies and education of children are with violations of locomotorium]. *Moscow: Akademiya*, p. 58. [in Ukrainian].

5. Orzhekhovska, V. M. (2011). *Zdoroviazberezhualne navchannia i vykhovannia: problemy, poshuk* [Health of maintenance of studies and education: of problem, search]. *The Scientific notes of National Mukola Hohol State University: the Psychological and pedagogical sciences*, no. 4, pp. 29–31. [in Ukrainian].

6. Pieshkova, O.V. (2007). *Vstup do spetsialnosti (Fizychna reabilitatsiia)* [A prelude is of specialty (Physical rehabilitation)]. *Train aid*. Kharkiv, 147 p. [in Ukrainian].

7. Popov, S. N. (2006). *Fyzycheskaia reabyltatsiia* [Physical rehabilitation]. *Rostov n/D.: Fenyks*, 608 p. [in Ukrainian].

8. Prykhoda, I. V. (2007). *Orhanizatsiino-metodolohichni pidkhody do profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv z fizychnoi reabilitatsii v Ukraini* [Organizationally-methodological going near professional preparation of specialists on a physical rehabilitation in Ukraine]. *Problems of modern pedagogical education*, vol. 15, part. 1, pp. 60 – 66. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 09.11.2017

